

ה' ש"ל ספ"נה

אוצרות הדף היומי

הרב יוסף חיים אהוב ציון

קמב:

"ולא אמרו כבר או תינוק
אלא למת בלבד"

אמאי לא טלטלו את דוד המלך ע"ה אגב בגדיו ואגב ס"ת שהיה בזרועו

במג"א (סי' שיא ס"ק טז) הביא מהשל"ה הקדוש שהקשה על מה שפסק בש"ע, שלא הצריכו כבר או תינוק למת, אלא למת ערום, אבל אם הוא בכסותו אין צריך כבר או תינוק לטלטלו. והרי במסכתין לעיל (ל:), בהא דדוד אפחת דרגא מתותיה ונח נפשיה, ולא התירו לטלטלו אלא ע"י כבר או תינוק, אף על פי שנפטר בוודאי בכסותו. ותירץ שבגדי דוד היו מוקצים שאסור לכל אדם ללבשם, כדאיתא בסנהדרין דמלך אין משתמשין בכסותו.

ובתוספת שבת (שם ס"ק טז) הקשה דהא בגדיו ראויים למלך אחר, דרק להדיט אסורין בגדיו וכלי תשמישו, וכמו דמצינו ששלמה ישב על כסא מלכותו של דוד. וע"כ תירץ דמהרי"ל פסק והובא בשו"ע (יו"ד סי' ססד ס"ד) דמי שנפל מן הגג ומת קוברין אותו עם בגדיו. ולכן דוד המלך ע"ה שנפל מהסולם ומת, היו צריכין לקוברו עם בגדיו.

ובמחצית השקל (שם) תמה, דהתם קוברין אותו עם בגדיו משום דם שנבלע בבגד, אבל אצל הדמע"ה שנפל מהגג, ועי"ז פסק מלימודו, ומלאך המות יכל לו ונטל נשמתו, הרי כיון שמת ע"י מלאך המות לא הוצרכו לקבור בגדיו. וע"כ תירץ דכל אדם יש לו את המדה שלו, וכיון דרק למלך אחר הם ראויים, מן הסתם י"ל דלא היו ראויים ללבוש עליו כמדתו, ולכן הוו מוקצים. ובהגהות אמרי דוד (שם) הוסיף שדהמע"ה הא בן שבעים שנה בשעה שמת, ושלמה בנו ה' בן י"ב שנה אז, וא"כ בוודאי לא התאימו הבגדים של דוד עליו.

ובספר דעת תורה להגאון המהרש"ם (שם ס"ד)

אותם מחמת לבושיהם שנראים חשובים. וכתב מרן רבינו זצ"ל כאן: "ולפע"ד יש לפרש דלא קאי על התלמידי חכמים, אלא על בני בבל עצמם שאינם בני תורה, ואינם יודעים להעריך את תלמידי החכמים ולכבדם כראוי, וכמו שאמרו במכות (כב:): הני אינשי טפשיאי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה. והרב הבונה בעין יעקב מגילה (כו:), גרס, הני בבליאי טפשיאי דקיימי מקמי ס"ת וכו', וכן בספר עולת תמיד (דף מו ע"א) גורס כן. וכן בספר אור חדש קידושין (לג:): ד"ה איבעיא להו דורש מאמר זה דוקא על דרך בבליאי טפשיאי.

"וכן הגר"י ידיד הלוי בסוף הקדמתו לשו"ת ימי יוסף ח"א, העתיק הגירסא בבליאי טפשיאי דלא קיימי מקמי גברא רבה. וכ"כ בשו"ת איש מצליח (חאו"ח סי' כג). ומשום הכי היו צריכים תלמידי החכמים שבבבל לציין ולקשט עצמם במלבושי כבוד כדי שיכבדו אותם כהלכה. וכדלעיל (שבת ק"ג סע"א) דר' יוחנן קרי למאניה מכבודתיה. וע' בקידושין (עב). הראני תלמידי חכמים שבבבל, דומים למלאכי השרת. ופ"י רש"י, לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת, דכתיב ביחזקאל (ט) והאיש לבוש הבדים.

"וה"נ אמרינן בשבת (כה:): על ר' יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצויינים, ודומה למלאך ה' צבאות. וה"נ אמרינן בנדרים (כ:): מאן מלכי השרת רבנן. ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום שמצויינים במלבושים נאים כמלאכי השרת. עכ"ל. וע' במדרש (במדבר רבה פט"ו סט"ו) דא"ל ר' יוסי בר זבידא לר' אבא, שיעבור לפני העם כדי שיעמדו מפניו, שע"י כך מביאים לידי יראת שמים. וכן כאן שמצויינים בלבושיהם כתלמידי חכמים העם קמים לפניהם ויזכו ליראת שמים. ושור"ד שכן פירש כדברינו הרב תפארת ישראל (פ"ד דאבות אות לח). ע"ש. וע' בס' בן יהודע ובס' בניהו. וע"ע להפנים מאירות בספר כתנות אור (ס"פ עקב). ובספר תבואות שור בחידושי לשבת כאן. ע"ש.

הקשה דאכתי הא קי"ל בסנהדרין (כא:): שס"ת קשור בזרועו של המלך, א"כ קשה דהיה ראוי לטלטלו משום הס"ת ושעליו. ותירץ ע"פ מ"ש הלחם משנה (רפ"ג מה' מלכים), מהתוספתא פ"ד דסנהדרין, שאין ההדיט רשאי לקרות בס"ת של המלך, שנאמר וקרא בו הוא ולא הדיט וא"כ הוי מוקצה. ושוב מצא כן בתפארת הגרשוני הובא בדברי שאול יו"ד (סימן שצו).

ומצאתי למרן רבינו זי"ע במאור ישראל (לעיל דף ל:): שכתב: "אולם עוד הקשו מהא דקי"ל בסנהדרין (כא:): שהיה ס"ת קשור בזרועו של המלך, וא"כ ראוי הוא לטלטלו אגב הס"ת שעליו, ואע"פ שכתב הלחם משנה (פ"ג מהל' מלכים ה"א) ע"פ התוספתא (סנהדרין פ"ד) שתהא כתובה לשמו, ואין רשות להדיט לקרות בו, שנאמר והיתה עמו וקרא בו, הוא ולא הדיט, מ"מ הרי מלך אחר מותר לקרות בו, כדאמר ולא הדיט, וא"כ הרי ראוי הוא לשלמה שיקרא בו. ועוד שרק בחייו אין להדיט לקרות בו, אבל אחר פטירת המלך, אפילו הדיט מותר לקרות בו, דעדיף ממה שיגזרו אותו. כעין מ"ש הט"ז א"ח (סי' קנד סק"ז). וע' בשו"ת יביע אומר חלק ח' (חאו"ח סי' יט אות ה והלאה). ע"ש. ונראה ליישב שאז היה דוד לומד בו, שלקחו מעל זרועו ללמוד בו, ולא היה אז הס"ת עליו. וראיתי מ"ש בזה בילקוט הגרשוני (מערכת מלך דף לא ע"ג). ואין דבריו מחוורים. ועיין בשו"ת מי יהודה (חאו"ח סי' יט). ובמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ד (חיו"ד סי' לא אות ו). ע"ש."

קמה:

"מפני מה תלמידי חכמים שנבבל
מצויינים, מפני שאינם בני תורה"

בבבל היו מכבדים הת"ח מחמת בגדיהם החשובים

פירש רש"י, שאינם בני תורה כל כך לכבדם כבני ארץ ישראל מחמת תורתם, מכבדים

קמ"ו.
"ישראל שעמדו על הר
סיני פסקה זוהמתן"

במעמד הר סיני היה החלל ריק מאוויר

כתב רבינו הר"ח בבן יהודע כאן: "יש להקשות למה תלה פסיקת הזוהמא במעמד הר סיני, והוא ליה למימר ישראל שקבלו התורה פסקה זוהמתן. ונראה לי בס"ד על פי מה שכתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ ז"ל ביערות דבש (ח"א דרוש י"א) דהאש מגרש ארס הנחש הנדבק בפירות וכל מיני מאכל, ולכן כל פרי המתבשל אף על פי שנאכל כשהוא חי בלא"ה הנה הוא יהיה נקי על ידי הבישול מן חלק הזוהמה והוא משובח בכך טפי מן החי, כי טבע האש לגרש ארסו של נחש.

"גם ידוע דמעמד הר סיני היה בו דבר פלא, כי האש שירדה מן השמים גירשה את האוויר של כל אותו המקום שהיו עומדים בו כל ישראל ונעשה החלל ריק מן האוויר, והיו ישראל חיים אותה עת בנס, כי אי אפשר לבריה לחיות בלתי שאיבתה האוויר, ולכן כתיב (שמות כ, טו) "וכל העם רואין את הקולות", שראו את הקולות ממש מהלכין בתוך חלל אותו מקום ומגיעים ודופקים בתוף שבאזניהם, כי מניעת האדם מראיית הקולות הוא מכח שהחלל מלא אויר עד שנדבק בעינים ממש, לכך אין רואין הקולות העוברים בתוכו, וכמו שכתב הרב אפיקי יהודה בזה באורך.

"ועל כן אם אש גשמי מגרש ארס הנחש שהוא הזוהמה הנזכרת, כ"ש אש קדוש שהיה במעמד הר סיני באותו מקום שעמדו בו ישראל ולכן פסקה זוהמתם, נמצא פסיקת הזוהמה לא היתה מכח קבלת התורה שאמרו נעשה ונשמע, אלא היתה מחמת עמידתם אצל הר סיני ששם ירד אש של מעלה וגירש את האויר וממילא פירש ודחה ארס של נחש שהיה דבוק בהם, לכך תלו הדבר במעמד הר סיני, ולכך יש מצות עשה בזכר מעמד הר סיני בכל יום."

קמ"ז:

"רבי אלעזר בן ערך איקלע
להתם אימשיך בתרייהו איעקר
תלמודיה וכו' החדש הזה
לכם אמר החרש היה לכם"

קליפת ריב משכחת הלימוד

כתב מרן החיד"א בספרו פתח עינים כאן: "פירש הרב הקדוש מהר"ר שמשון מאסטרפולי דיש קליפה להשכיח הלמוד שמה ריב, ויש לה

תר"ה חיילות כמנין אדר"ת, וכתוב על מצח משיח בן דוד שם כד"ת לבטלה. ורבי אלעזר בן ערך שלט בו קליפה זו ולכך טעה וקרא החרש היה לבס וטעה ושינה לקרות באותיות ריב. וגם החרש היה לבס גימטריא תר"ה שהם חיילותיה.

"אך החדש הזה לכם גימטריא כד"ת שהוא המבטלה. והוא נלכד וקרא החרש היה לבס שיש ריב באותיות אמצעיות ששינה והוא גימטריא תר"ה ששלטו בו הקליפה הנז' וחיילותיה. זהו ברור דברי הרב הנזכר ובילקוט ראובני פ' תולדות ובלקוטים שבסוף ס' קרנים הביאו דרך הנז' ויש שם טעיות. ואני בעניי אמרתי איזה ציצים ופרחים בהקדמה זו בספרי הקטן פני דוד על התורה פ' בא ע"ש."

ובספרו פני דוד פרשת בא כתב: "ועל פי

הקדמה מפוארה הלזו יש לרמוז דמהאי טעמא קורין רבי' למוסמך לבטל קליפת ריב' המשכחת, וזה ביאור השם תור"ה כי תר"ה הם חיילות הקליפה המשכחת והשכחה מסטרא אחרא דאיקרי מות, לכן באה אות ו' באמצע ונעשה תורה. דאות ו' חיים כמ"ש בזהר ע"פ ונתתם לי אות אמת לכך ו' בתוך תרה ונעשה תורה. ומשום הכי היה התחלת התורה והמצות החדש הזה לכם ג' כדת ששם זה מבטל קליפת השכחה. וזהו שאמרו במדרש: החדש הזה לכם, לקיים מה שנאמר בי מלכים ימלוכו, כלומר שהתורה אמרה בי מלכים ימלוכו מאן מלכי רבנן והיא תגן מהקליפה הנז' ולכן רמז בתחילת המצוות שנצטוו ישראל החדש הזה לכם ס"ת משה והג' תיבות גימטריא כד"ת השם המבטל קליפה זו בזכות משה."

לאסוקי שמעתתא

"ב"ש אומרים מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין" (קמ"ג). טלטול עצמות כשיש כלבים רק בקצה השני של העיר

בשול"ת אור לציון (חלק ב עמ' רט") הביא: "ואם הקליפות ראויות למאכל בהמה מותר לטלטלן בכל אופן, ובלבד שבעלי חיים מצויים שם, וכמבואר בשול"ע שם סעיף כ"ט. וגדר בעלי חיים מצויים, נראה שכל שיכול להלך ולהגיע לאותו מקום שנמצאים שם בעלי החיים, חשיב מצויים, אבל בעיר גדולה, ובעלי החיים מצויים בקצה השני של העיר, ואין דרך לילך בעיר זו מקצה לקצה בהליכה ברגל, לא חשיב בעלי חיים מצויים."

ומרן רבינו זצ"ל בחזון עובדיה שבת (ח"ג עמ' כג) השיג על דבריו וכתב: "ואינו מחוור לפע"ד, שאם כן נתת דבריך לשיעורים, והיה להם להפוסקים לחלק אם הבהמה והכלבים קרובים או רחוקים. וע' בש"ע הגר"ז (סעיף סה) שכתב, שבמקום שאין כלבים מצויים, "כגון ששבת בשדה" אין להתיר. וכיו"ב כתב בבן איש חי (פרשת מקץ סעיף טו), שאם אין כלבים מצויים שם, "כגון שהולך בשיירה במדבר או בספינה". ולא כתבו שאין כלבים בקרבת מקום, ש"מ שכל שיש כלבים באותה העיר, בין שהם קרובים בין רחוקים, כיון שהוא דבר הראוי לכלבים לא אסרו חכמים. וגדולה מזו מצאנו בספר התרומה (סימן פד), שאחר שהפריש חלה ביו"ט בחו"ל, יכול לטלטלה ויצניענה, כיון שהיא ראויה לכהן קטן שלא ראה קרי, או לכהן גדול שטבל לקריו, ואפילו במקום שאין כהן בעיר מותרת בטלטול, כדקי"ל (שבת קכו:) מטלטלין את הלוחף מפני שהוא מאכל לעורבים, ואפילו לאדם שאין לו עורבים מותר, כיון שראוי הוא לאדם אחר שיש לו עורבים.

"וכן מותר לטלטל תרומה טהורה, שראויה לכהן, ומסתמא הוא בכל מקום, אפילו אין שם כהן. ע"כ. וכ"כ הסמ"ג (הל' יום טוב דף ט"ו ע"א). וכתב מרן הב"י (ס' תנז), שכן כתב בהגהות מיימוני (פ"ג מהל' יו"ט). ע"ש. ונהי דאנן קי"ל שצריך שיהיה מצוי בעיר, וכמו שהעיר מרן הב"י שם, דמ"ש בהגמ"י שמותר לטלטל את הלוחף אע"פ שאין לו עורבים, אינו מוסכם כמו שכתבתי (בס' שח), שיש אוסרים א"כ יש לו עורבים, מכל מקום הבו דלא להוסיף עלה להצריך שיהיו במקום קרוב."